

Карун Тетяна Володимирівна

Головний спеціаліст відділу обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів УДКСУ у Волочиському районі Хмельницької області

ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Термін «дохідна база місцевих бюджетів» можна трактувати, як накопичення залучених, загальнодержавних та власних коштів, а також міжбюджетних трансфертів для забезпечення коштами соціально-суспільних програм окремого регіону. Також, даний термін можна визначити, як - певну систему наповнення доходів місцевих бюджетів, тобто коштів, які не враховуються та враховуються при визначенні суми міжбюджетних трансфертів, а також самі трансферти, гранти та запозичення, що будуть залучені до фінансування соціально-суспільних потреб громади.[1]

Бюджетним кодексом України визначено, що доходи бюджету – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ). Доходи бюджету класифікуються за такими розділами:

- 1) податкові надходження;
- 2) неподаткові надходження;
- 3) доходи від операцій з капіталом;
- 4) трансферти.

Податковими надходженнями визнаються встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки і збори та місцеві податки і збори.

Неподатковими надходженнями визнаються:

- 1) доходи від власності та підприємницької діяльності;
- 2) адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності;
- 3) інші неподаткові надходження.

Доходи від операцій з капіталом – це доходи від продажу капітальних активів (основних фондів, державних запасів і резервів, землі) Трансферти – кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі.

Склад доходів різних рівнів місцевих бюджетів та нормативи зарахування доходів до відповідних бюджетів визначаються Бюджетним кодексом:

- стаття 64 – доходи загального фонду бюджету міста Києва, бюджетів міст обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад;
- стаття 66 – доходи загального фонду обласних бюджетів;
- стаття 69 – доходи загального фонду бюджетів міст районного значення, сільських, селищних бюджетів;
- стаття 69 1 – надходження спеціального фонду місцевих бюджетів;
- стаття 71 – бюджет розвитку місцевих бюджетів.

Види міжбюджетних трансфертів визначені у статтях 96 та 97 Бюджетного кодексу. Напрями та особливості використання окремих видів субвенцій встановлені статтями 102-105 Бюджетного кодексу.[2]

Податкова політика громади повинна бути направлена на зацікавленість суб'єктів економіки збільшувати прибутки, не тільки для нарощування їх активів, а й для забезпечення рівноважної фіскальної політики регіонів.

Практика ринкових країн свідчить, що міцне місцеве самоврядування неможливе без відповідного матеріального та фінансового підґрунтя. У багатьох країнах при формуванні дохідної частини органам місцевої влади надходять місцеві податки та збори, доволі значного обсягу.

Міське оподаткування – це важливий елемент у формуванні дохідної бази місцевого бюджету, так як надходження від місцевих податків і зборів залишаються на місцях у місцевих бюджетах. На сьогодні в Україні існують проблеми, які не дають місцевим податкам і зборам стати головним елементом у наповненні місцевих доходів, тому що:

- обмежена самостійність місцевої влади щодо встановлення і сплати місцевих податків;

- витрати на адміністрування місцевих бюджетів перевищують їх доходи;

- недосконалість системи оподаткування тощо.

Незважаючи на безперервний законодавчий процес у галузі податкової політики України на сьогодні рівень ефективності та дієвості застосування важелів її механізму залишається незадовільним. В економічно розвинених країнах світу податкова складова бюджету є визначальною і засвідчує інтенсивність ділової активності економіки цієї країни. В українській реальності ситуація кардинально протилежна: індикатором наявності будь-яких економічних процесів у цьому випадку стають не податки як явище, а обсяг отриманих міжбюджетних трансфертів. Аргументом цьому ствердженню є аналіз формування дохідної частини бюджету міста Волочиськ.

Розглянемо структуру дохідної частини місцевого бюджету за 2018-2020 рр. [3]

Таблиця 1.

Структура дохідної частини міста Волочиськ, тис. грн

Вид доходів	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Податкові надходження	128671	160725	157429
Неподаткові надходження	1942	2037	1455
Міжбюджетні трансферти	107001	110598	88108
Всього	237614	273360	246992

Розробка стратегії господарювання та державного регулювання ринку праці на місцевому рівні повинна узгоджуватися із ринковими механізмами. Влада громади повинна сприяти створенню робочих місць за видами діяльності, що мають високий попит не тільки на внутрішньому, а й на зовнішньому ринку. Як приклад, таким видом діяльності може бути сфера туризму. Додаткове створення робочих місць сприятиме збільшенню обсягів споживання. Своєю чергою, розвиток туризму активізує інші суміжні з ним напрямки, що в кінцевому результаті сприятиме збільшенню надходжень до бюджету [1].

Отже, проблеми наповнення територіальних громад ресурсами: безробіття, низька офіційна заробітна плата, низька продуктивність праці, недосконале податкове та бюджетне законодавство, низька цінова конкурентоспроможність, високий рівень тіньової економіки. Ці проблема тягнуть за собою видатки на соціальний захист населення в сумі, що значно перевищує дохідну частину бюджету. Такий спектр проблем вимагає перегляду та зміни загальної концепції функціонування соціальноорієнтованої громади у ринкових умовах господарювання. Розвиток підприємництва повинен стати основним інструментом повноцінного формування бюджету та способом вирішення проблеми фінансової залежності місцевої влади.

Список використаної літератури:

1. Електронний журнал «Ефективна економіка» № 8, 2017.
2. Джерела доходів місцевих бюджетів – 2019: Національний проект «Децентралізація» / Центральний офіс реформ при Мінрегіоні. К, 2019. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/369/2019.pdf>
3. Структура дохідної частини міста Волочиськ. URL: <https://volochyska-gromada.gov.ua/miskij-bjudzhet-ta-jogo-vikonannya-14-55-08-28-02-2018/>

Квасниця Оксана Василівна

*К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Західноукраїнського національного університету*

Онищук Сергій Ігорович

*Студент I курсу магістратури
Західноукраїнського національного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Місцеві бюджети є основним джерелом фінансових ресурсів, необхідних органам місцевого самоврядування для виконання покладених на них функцій відповідно до чинного в державі розподілу повноважень між рівнями і гілками